

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2012 november Ról-ról

Sándor Erzsi: Doktor úr, a maga szíve sose? (Terápia, 1–40. rész. HBO tévécsatorna. Rendező Enyedi Ildikó és Gigor Attila.)

Kik ezek? – néz körül az ember az utcában, ahol lakik, a városban, ahol honos, és az országban, ahol él. Papírforma szerint én lennék ők. Fővárosi, középosztálybeli értelmiségi, megállapodott egzisztenciával, állampolgári biztonságérzettel, magánéleti problémákkal küzdve, pszichológus helyett barátnői tanácsokra várva. Éveim számát tekintve persze nem lennék célcsoport, de azért még súrolom azt a határt, ahol számítanak az empátiámra, a gondjaim hasonlóságából fakadó közösségi tudatomra – egye fene, hogy nem vagyok nagyfogyasztó. Helyettem úgyis fogyasztanak éjjel-nappal azok, akik valóban lefedik az HBO célcsoportját. A harmincas-negyvenes biznisz- és háziasszonyok, fitness-, ezotéria- és biotáplálkozási gondokkal, egyre távolabbi szaporodási kedvel, de egyre erősödő – és mellesleg érthető – orgazmushajszolással. Mert ami a világban van, az jár is.

Ők azok, akikre az HBO számít, amikor saját gyártású magyar sorozatba fog. Terápia a címe, és egy 2005-ben megjelent izraeli sorozat (Be Tipul) magyar adaptációja. Az izraeli eredet miatt nyilván nem szerencsés arról beszélni, hogy hány bőrt is húzott-vágott le az HBO eddig a sorozatról, de mint ismeretes, az a beavatkozás is bőrbarát, és bár bizonyos csökkenéssel jár, a lényegen mit sem változtat. Miért is kockáztatnának, ha egyszer van egy földrészen átívelő, gyökerezethető történetük. Így aztán a Terápia megjelent Amerikában, és begyűjtötte a tévé-filmes szemlék válogatott ordóit, átkelt a tengeren, és sikert aratott Lengyelországban, Romániában, Csehországban. Mindenütt, ahol a középosztály olyan, amilyenek azt az HBO kimutatásai feltételezik. A televíziós multicég bizonyára boldog attól, hogy hazánk – a nemzetgazdasági miniszter szerint – két éve már a gyógyulás útjára lépett, drukkol is nekünk, szegény nyavalyásnak, ám mégiscsak a saját Terápiájában bízik. Abban, hogy megfelelő investálás, forgatókönyv-fejlesztés, sok hétig tartó castingok, rendezőválasztások után erre a vézna piacra is képes belépni, pusztán azzal, hogy minőségi. A piacra való betörés agresszív képét nem használnám itt, mert a célcsoportnak eleve rendelkeznie kell előfizetéssel, még akkor is, ha a bevetés érdekében a csatorna az első darabokat kódolatlanul adja. A piacra való betörés képzele feltételeznél, hogy van piac. Vannak csatornák, ahol színészek forgatókönyvírók által megírt filmekben, rendezők által eligazítva mozognak, megépített díszletben, rájuk tervezett és varrt jelmezekben, napi sorozatokban. Mivel ilyen e pillanatban nincsen, az HBO csak a saját maga és a számos csatornán futó külföldi sorozatokkal konkurálhat. Amelyekben egyébként szintén színészek forgatókönyvíró által megírt... stbstbstb.

A Terápia magyar adaptációja úgy készült, hogy az alkotók azóta is telesírják éjszakánként a kispárnájukat, mert a csontjaikban érzik, milyen valószerűtlen csillagegyüttállásnak kell bekövetkeznie ahhoz, hogy a 40 részes sorozat következő évadja is megszülethessék. Vélhetően az HBO megengedheti magának a negyvenrészes játszódást, de nyilván profitban

gondolkodik, és nem szívóságban. Megcsinálja, megmutatja, aztán egyéb sorozatokkal begyógyítja azt a kis hiányt, amit a Terápia hagy majd maga után. Ó, boldog Amerika, ahol három évadot is megért! Nagy ország, nagy piac, kis ország, turkáló.

Csupa olyan dolog történik ezekben a 25 perces darabokban, ami ellentmond minden eddigi és hazai tévéséria-készítési szabálynak. Amely a napi sorozatban csak a szappanoperát ismeri. Azt, amely színészeti sorozatvetésre kényszeríti a nézőszám rabláncán tartott művészeti beszállítókat. A Terápia 25 perces epizódjaiban nincsen semmi akció, semmi gyors mozdulat, semmi hirtelen vágás, semmi kapkodás – voltaképpen semmi különös. Egy pszichológus négy napon át rendel, az ötödiken szupervízóra szorul. Akkor nem a saját rendelőjét látjuk, hanem egy másikat. A képernyőn egyszerre soha nincsen háromnál több szereplő, inkább kettő. Beszélnek, kibeszélnek, hallgatnak, elhallgatnak, hazudnak, játszmáznak, vesztenek és nyernek. Közben tekintetük van, arcuk, gondolataik, érzelmeik, amelyeket hol szabadjára engednek, hol visszafognak. Pont úgy, mint egy jól kitalált, jól megrendezett, jól eljátszott filmen.

A díszlet két lakás egy-egy szobája, rendelője, ám valódi tereket érzékeltetve. A forgatás befejezése előtt hirtelen meghalt díszlettervezőnek, Stork Csabának még arra is volt gondja, hogy a pszichológust jellemző díszletkönyvtár valódi kötetekből álljon össze. Anyagszerűvé téve ezzel azt a kultúrát, amelyet más helyeken több folyóméternyi színes potemkin-könyvvel hazudnak össze. A karakterek pontosan körülhatároltak, összetéveszthetetlenek, ennél fogva tág lehetőséget adnak a színészek fantáziájának. Biztosan nem mennek el az erdőbe, nem kevernek Csehovot Bergmannal, mert a pontos figurák körzővel-vonalzóval megjelölt határai nem gátolják, hanem segítik őket. A rend nagy szabadságot biztosít, és itt rend van. Olyannyira, hogy az eredetileg izraeli bombázótiszt karakterét gondosan átírták sikeres nagyvállalkozóvá. Hiszen minálunk a világon semmit sem jelent, ha valaki Gripen-pilóta. Mindjárt másképp cseng, ha Gripen-vásárló. Így az önmagát mámorosan szerető macho üzletember lett az a hazai beazonosítható figura, akit váratlan lelkiismereti szakadékba lök az a tény, hogy az ő gazdaságilag jól megindokolt lépése következtében egyik beosztottja családirtásba fogott; életéért és haláláért őt terheli a felelősség. A többi karakter a globalizációnak hála, helyelközzel megfeleltethető idehaza is. Van például bűnös viszonyra ácsingózó szépasszonyos, önmagára és családjára veszélyes, szeretethiányos tinisportolós és teljesítménykomplexusos, párkapcsolati válságba jutott házaspáros. Hogy az egész mégsem ennyire banális, az Tasnádi István szövegeinek is köszönhető. Tasnádi színházban élő drámaíró, tudja, hogy mitől működik egy mondat, mitől érzi jól magát a színészek szájában. Tasnádinak humora van – sőt, dumái vannak. A tini sportoló lány, Sztarenki Dóra amúgy is reveláció a sorozatban, a szövege pedig elementáris. A hosszú casting eredményét akár borítékolni is lehetett volna. Normális kultúrájú országban az ember gondolkodás nélkül is azonnal rájuk osztaná ezeket a szerepeket. Mácsai Pálra a pszichológust, Csákányi Eszterre a szupervizor másikat, Marozsán Erikára a női sikerre éhes boldogtalant, Nagy Ervinre a macho üzletembert, Szamosi Zsófiára és Nagy Zsoltra az egymással játszmázó házaspárt, Für Anikóra a pszichológus feleségét. Aki gyakran jár színházba, gyakran látja őket jónak. Így aztán illetlenül kevésbé vagyok meghatódva attól, hogy 25 percen át láthatom őket azt művelni, amihez a legjobban értenek. Játszanak. Embernek, ember által. Tudnak figyelni, hallgatni, nézni, gondolni, vanni. Még úgy is, hogy közben néha Ronyecz Mária örök tanácsát vélem hallani: ha végképp nem tudsz a partnered monológja alatt semmit sem csinálni, akkor csak állj, és nézd, hogy göndörödik a haja a füle körül.

Az, hogy Sztarenki Dórától mégis leesik az állam, nyilván attól van, mert ismeretlen. Ő az egyetlen igazi felfedezése az HBO-nak. Pimasz, pökhendi, ugyanakkor mélyen sebzett és szeretetvágyú. A többiek színészeti csillagszórásától nem lepődöm meg, olyan sokszor láttam őket jónak.

Gigor Attila és Enyedi Ildikó rendezőként jegyzik az epizódokat. Nem leszorította a kezüket a licensz, hanem felszabadította. Magukra tudták szabni mindazt, amit a forgatókönyv előírt. Azt is, amit nem. Hiszen a forgatókönyv nyomokban sem tartalmaz akciót, mégis halálosan izgalmas mindaz, ami a színészek arcán történik. Enyedi és Gigor egyszerűen oda, a színészek arcára, arcszínére, gesztusaira, testbeszédükre rendezte a történeteket.

Csak hát kinek?

Azoknak, akik be merik vallani, hogy gondjaik vannak. Akik nem gyávák segítséget kérni, sőt annyira bátrak, hogy azt szakembertől kérik. Akik már sejtik, hogy az önvizsgálat nem állhat meg a testünk körvonalainál, hanem társadalmi méreteket követel. Akik számára világos, hogy a tévedéseink bűnügyi méreteket is ölthetnek. Akik valóban látni akarják magukat, még akkor is, ha a látvány néha elkészerítő. Akik nem elaltatni akarják magukat, hanem felébreszteni. Akik tudják a bajt, azoknak jöhet a Terápia. De hát kik ezek?

Terápia, 1–40. rész. HBO tévécsatorna. Rendező **Enyedi Ildikó és Gigor Attila.**

Tetszik

77 ember kedveli. Legyél te az első az ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Sándor Erzsi: Én vagyok a szomszédom (Szomszédok sorozat, ismétlés 1–331. rész az m1-en, naponta. Rendező Horváth Ádám.)** Megértem Horváth Ádámot, amiért 2005-ben nem engedte a Szomszédok magyarázatokkal...
2. **Sándor Erzsi: Szerencsétlen játék (Casino 1., 2., 3. Televíziós sorozat, RTL Klub, 2011. február. Rendező Szurdi Miklós.)** Rémlik valami hackerekről szóló RTL-es sorozatpróbálkozás, amelyben Hujber Ferencnek kellett...
3. **Sándor Erzsi: A humántévés (Csellengők. A Duna TV állandó riportfilmsorozata. Producer és szerkesztő-rendező Incze Zsuzsa.)** 2010-ben tette föl valaki, és a napokban a 4 696...
4. **Sándor Erzsi: Varázslatos dokumentátorok (Varázslatos gladiátorok. Dokumentumfilm, rendező Kabarcz Zsófi, producer Boros Panna, operatőr Somogyvári Gergő. HBO, 2011. június 30.)** Áll Keresztes Anna a zsúfolt járdán, és a kezében lévő...
5. **Sándor Erzsi: Szíven szúrt közszolgálat – fikciós elemzés (Szíven szúrt ország, m1, 2009. szeptember 8. Rendező Kálomista Gábor.)** Szíven szúrt közszolgálat (fikciós elemzés) A fikciós dokumentumfilm olyan lehet,...

Cimkék: **Sándor Erzsi**